

VERSLAG Leersessie Rookvrije generatie – middag 25 april 2024 – informatie ter voorbereiding:

Dagvoorzitter Jetse Goris introduceert het onderwerp n.a.v. de ontwikkelingen in Nederland/het Noorden rondom roken/vapen in relatie tot de rookvrije generatie. Deze middag zijn aanwezig: vertegenwoordigers vanuit; welzijn, Sport Drenthe, HANNN, gemeenten, VNN, GGD, Groninger Dorpen, Stichting Rookvrije Generatie Midden-Groningen.

De middag start met een korte film van www.artsenslaanalarm.nl – een filmpje met impact en aanrader om te bekijken: <https://artsenslaanalarm.nl/actie-2019/vape-gesprek-2023-2/>

Aansluitend start de terugkoppeling van de gesprekken met jongeren over vaperen en roken. Gepresenteerd door Emma Toussaint, gezonde huiskamer HANNN. Jetse legt gedurende de terugkoppeling de verbinding met de personen die in het zgn. dialoogpanel zitten. Dit zijn: Arlette Julsing (JOGG-regisseur), Tom Soldaat (VNN) en Jan van der Tuin (Stichting Rookvrije Generatie Midden-Groningen).

Presentatie van de uitkomsten van de scholenbezoeken aan Oude-Pekela, Bellingwolde en Siddeburen

Vanuit de gezonde huiskamer HANNN hebben we de afgelopen weken gesproken met jongeren over vaperen en roken.

In aanloop naar de gesprekken

I.s.m. UMCG zijn de voorbereidingen op de gesprekken genomen. Centraal kwam de vraag: welke vragen leven er bij de gemeenten als het gaat om stimulering en ontwikkeling van de rookvrije generatie. Belangrijk voor hen is: inzicht krijgen waarom jongeren wel en niet roken en hoe jongeren aankijken tegen roken en vaperen. Hierop is een vragenlijst ontwikkeld.

Uitvoering en uitkomsten gesprekken

De volgende onderwerpen kwamen voorbij in de gesprekken: de visie van de jongeren, ervaring van de jongeren en tips vanuit de jongeren. Uitspraken van een aantal jongeren worden getoond zoals bijvoorbeeld: “Als in mijn snapchat open, dan heb ik minstens 5 snaps waarin vapes worden aangeboden. Er kan over 10 minuten een scooter aan komen rijden met mijn bestelling.”

Acceptatie van roken is groot onder jongeren. Groepsdruk, stoer doen, stress verminderen en voorbeeldgedrag zijn redenen waarom jongeren roken. Waarom beslist een jongere niet te roken? Omdat het vies is, bang om ziek te worden of omdat het stinkt. Roken en vaperen zien jongeren niet als hetzelfde; het zijn twee aparte ‘dingen’ volgens de jongeren.

Verschillen tussen rokers en niet-rokers:

- Gezondheidsrisico's: Iedereen weet dat het ongezond is, rokers bagatelliseren de gevolgen.
- Attitude: Niet-rokers hebben een negatievere houding over roken.
- Perceptie van sociale invloed: Vooral niet-rokers benadrukken de negatieve invloed van rokende ouders, vrienden en leraren, terwijl rokers minder aandacht besteden aan deze sociale invloeden.
- Opvattingen over preventie: Niet-rokers lijken de maatregelen die gericht zijn op het voorkomen van roken en vaperen meer te steunen, terwijl rokers meer sceptisch zijn over de effectiviteit van de maatregelen.

Een onderdeel van de vragenlijst waren ook een aantal checkvragen:

- Ben je bekend met Rookvrije Generatie? Het schommelt; het is redelijk bekend tot onbekend.
- Rookverboden wat vind je daarvan? Jongeren zijn sceptisch; het heeft niet direct waarde voor hen. Ze geloven niet in het effect van de maatregelen.
- Wat vind je van de anti-rookcampagnes – voel je je aangesproken? Nee, het spreekt hen niet aan en is niet herkenbaar voor hen. Advies van hen: investeer hier niet in.

Adviezen van jongeren: als het gaat om roken/vapen voorkomen dan wel te verminderen.

- Prijsverhogingen en boetes voor dealers
- Voer strengere controles uit
- Richt campagne op de hoge kosten van vapen
- Beloon jongeren als ze niet roken.

Voorlichting en bewustmaking – wat helpt volgens de jongeren

- Voer gesprekken en voorlichting over de gevaren van vapen, startend al in groep 7 en 8.
- Benadruk de rol van ouders. ‘Geef het goede voorbeeld.’
- Zorg voor meer bekendheid over stoppen-met-roken-hulpbronnen.
- Benadruk bewustmaking van de gevaren van roken en vapen, ook via sociale media.

Handhaving?

- Betrek de politie bij het opsporen en bestraffen van dealers: tassencontrole.
- Implementeer technologische oplossingen zoals een 'vape-alarm' in schooltoiletten.
- Betrek ouders actief bij het verbieden van roken en tref maatregelen tegen scooters die vapes verkopen.
- Verbied het in bezit hebben van een vape.
- Regels in heel Europa strenger maken.

Reflectie vanuit het panel

- Wat je opmaakt uit de gesprekken met jongeren en landelijke conclusies:
  - Jongeren trekken zich weinig aan van ‘hoe erg het is’
  - Op basis van gesprekken zijn jongeren bereid om te stoppen – dat lukt ook diverse jongeren (ervaring VNN)
  - levelen met jongeren – ga gelijkwaardig is gesprek, geef jongeren de tijd om zijn/haar verhaal te vertellen
  - Jongeren geven aan: er zijn grotere problemen dan het roken en vapen. Bijv. dat wat er achter de voordeur gebeurt.
  - Tot rust komen door een vape/sigaret?
Jan van der Tuin geeft aan; het werkt anders – nicotinetekort zorgt voor onrustig gevoel en dan ontstaat - door gebruik - weer een meer rustig gevoel omdat je toegeeft aan een behoefte.

Wat kunnen we met de informatie vanuit de jongeren in de aanpakken en visie-ontwikkeling:

- Vanuit het principe ‘do the most for the most’: wie voornamelijk niet willen dat kinderen gaan roken, zijn ouders en leraren. Richt je aanpak en interventies vooral op die groepen.

- Is voor jongeren bekend waar zij naar toe kunnen (stappen) wanneer zij willen stoppen? Dit is voor jongeren niet het geval. Hierin ligt een kans.
- Alliantie rookvrije generatie in Emmen: door 40 partners ondertekend en die er voor gaan dat minder mensen gaan roken. Een collectieve aanpak is werkzaam.
- Zorg voor een goede ambassadeur binnen je vereniging – die zich inzet om de vereniging rookvrij te maken.
- Organiseer ruimte voor het gesprek; laat mensen via het gesprek tot inzicht komen of stimulerend zijn naar jongeren om hen te demotiveren om te (gaan) roken.

Tot slot:

Position paper verslavingszorg jeugd wordt aangehaald; recent verschenen en laat zien dat er een toename is van het aantal jongeren dat rookt/of een vape gebruikt.

Uiteen in tafelgesprekken – de uitkomsten

De informatie gegeven uit de presentatie en de reacties van de experts vanuit het panel, geven goede voeding voor de tafelgesprekken die volgen.

In drie tafels wordt gesproken over de vragen:

- N.a.v. wat je vandaag het gehoord: wat heeft impact – als je kijkt naar jouw werk of het beleid dat geldt voor jouw gemeente?
- Wat je naar de toekomst toe willen aanpakken?
- Wat verwacht je hierin van anderen?
- Wat doe je zelf?
- Wat vertel je morgen aan een collega over deze leersessie?

De uitkomsten van de tafelgesprekken hebben we gebundeld.

Wat heeft impact; om aan te pakken en hoe kunnen we samenwerken?

Bij alle groepen komt het onderwerp ‘rolmodellen’ naar voren. Mensen die voor jongeren aanzien hebben. Het zou baten wanneer zij het goede voorbeeld geven. Dit zijn o.a. trainers, een toffe leraar maar ook ouders. Deze groep lerend coachen hoe zij het gesprek aangaan over dit onderwerp is waardevol, volgens de deelnemers. Laagdrempelig wordt meerdere keren genoemd.

Samenwerking wordt vaak genoemd. Met Jongerenwerk, scholen met VNN (programma Helder), de scholen binnen een gemeente. De realiteit is echter dat voor kosten in het sociaal domein weinig financieringsmogelijkheden zijn. Een manco dat verholpen kan worden wanneer de financieringsstroom vanuit VWS anders zou gaan verlopen.

Aansluiten bij de wereld van de jongeren. Social media voor voorlichting, corrigerend zijn in de fysieke omgeving bijv. door accurate handhaving en jongeren sterker te maken door focussen op positieve gezondheid (bewegen, weerbaarheid etc.). Genoemd wordt: ‘je kunt het jongeren niet kwalijk nemen dat zij willen experimenteren. Dat hoort op die leeftijd. Je kunt het de beslissende volwassenen wel kwalijk nemen dat er geen lef is om door te pakken: wetgeving, handhaving, normontwikkeling etc. Bij hen ligt de oplossing’.

Wie zouden hierover een rol hebben? Naast de samenleving zelf, worden de gemeenten en GGD genoemd. O.a. regionale aanpak vape-handel.

Wat wordt meegenomen n.a.v. deze leersessie naar de eigen organisatie?

Het is een herhaling maar voorop: het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. We kunnen allemaal aan een knop draaien en samen kunnen we impact maken. Het willen is belangrijk. We worden hierin gesterkt met de uitkomsten van deze leersessie; de woorden van de jongeren maken indruk! Het is belangrijk dat het verslag van deze leersessie wijd verspreid wordt en de aandacht krijgt: van beleidsmakers tot en met scholen en dorpen.

Tot slot wordt genoemd: zorg er voor dat we de kleine succesjes die we behalen en ook vieren – maak het zichtbaar. Dat werkt om de norm te kantelen (het is normaal om niet te roken).

Geschreven door: Winanda Hoegen-Kuiper, Groninger Dorpen